

Niculae Gheran

arta

de a fi

păgubaș

●●

oameni și javre

Niculae GHERAN

**ARTA DE A FI
PĂGUBAȘ**

*** ***

OAMENI ȘI JAVRE

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-601-4
978-606-599-602-1

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului, sub orice formă, este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Cuprins

Cuvânt înainte	2
I. REGELE, PATRIA ȘI COMISARUL	6
II. LEONARD	23
III. DIN JURNALUL FIULUI RISIPITOR	39
IV. ILEGALIȘTI ȘI ILEGALITĂȚI	64
V. REMEMBER.....	83
VI. DRAGĂ-I VIAȚA DE OSTAȘ	105
VII. DIN LAC ÎN PUȚ	124
VIII. SANATORIUL	143
IX. PERPETUUM MOBILE	163
X. DESTINE	181
XI. LA PORȚILE ORIENTULUI	200
XII. ROATA LUMII	215
EPILOG	233

*Dr. IOAN-MIRCEA COMAN,
Om - pe deasupra și cardiolog
căruia îi datorez faptul că
am încheiat această carte,
spre bucuria
sau ghinionul cititorilor.*

Cuvânt înainte

Când am ales subtitlul „Oameni și javre”, nu mă gândeam la o demarcație severă, precum apa de uscat. Și asta pentru că lumina și întunericul sălășluiesc deopotrivă în fiecare dintre noi. Aveam în vedere marile surprize, când un om îți acaparează toată simpatia, ca în cele din urmă să te dezamăgească profund. Deși, chiar și într-o astfel de situație, poziția talerelor este discutabilă, atâta timp cât cântarul îți aparține, prin excelență subiectiv. Mai ales că într-o relație personală un om te poate decepționa pe tine, nu obligatoriu și pe cei din jurul său. Între altele, e și cazul primelor iubiri, când inevitabilele despărțiri sunt judecate felurit de îndrăgostiți, deși „vreme trece, vreme vine”, iar repetarea acelorași experiențe de viață îi va izbăvi de reproșuri.

Și totuși... Sunt specimene a căror putreziciune interioară este nedepistabilă la suprafața raporturilor obișnuite. Nu voi uita niciodată spaima unui domn - frumos la chip și instruit - când i-a ajuns la ureche că un prieten de-al său trage să moară. Cum să moară, când are să-i dea 5 000 de lei? (Ceea ce în bani actuali ar însemna vreo 500, pe deasupra și câștigați la bridge.) Grijuliu, s-a postat într-un halat alb în fața salonului de reanimare, unde-i zăcea amicul, un bun grafician al vremii. Nu uita să taxeze pe niciunul din cei veniți să-l mai vadă în viață:

- Ghiță Popescu a lăsat după el datorii. Eu zic că-i obligația noastră morală să i le achităm, să nu lase după el nicio imagine urâtă. Să punem mână de la mână și să-l ajutăm. Așa cred că se cuvine între prieteni.

Deși câțiva vizitatori erau cam certați cu buzunarul, nu i-a iertat, surprins și încântat de milostenia lui Mihai Popescu, pe atunci ispravnic peste grafica publicitară a Camerei de Comerț:

- Îl programez cu un afiș, pe care-l facem la noi în atelier. Treci peste trei zile pe la mine să-ți dau patru mii de lei.

Se strânsese deja suma invocată, dar javra continua să-și vadă de binefacere.

Mi-a fost dat să cunosc și reversul medaliei. Un hoț care își ducea traiul exclusiv de pe urma nelegiuirilor sale. Îl chema Valentin și-l cunoscusem la Predeal, pe când nu împlinisem 16 ani. Mă duceam la munte săptămânal cu o valiză de rufe curate, pentru o soră aflată în sanatoriu, de unde mă întorceam cu altele murdare, deoarece mama, în simplitatea ei, credea că astfel o scutește să se îmbolnăvească mai rău. Eu însă făceam aceste curse mai mult pentru a mă întâlni cu Matilda, pe care mă feresc s-o numesc primă iubită. Mai ales din pricina reproșurilor de atunci:

- Măi băiete, una vorbim, bașca ne înțelegem. Ți-am spus de câteva ori să nu mai dai târcoale fetei, c-o încurci rău de tot. S-au sfârșit fetele din București, de le cauți p-aci?

Nu s-or fi sfârșit, dar mie-mi plăcea Tilda, fiindcă era cu doi ani mai mare decât mine și mă băga în seamă. Până într-o zi, când Valentin și liota lui s-au hotărât să mă miruiască. Așa cum pe gâtul curcanului se toarnă puțin rom înainte de a-l tăia, tot așa m-au dus și ei la o bodegă din apropierea

gării să mă frăgezească. Știam ce mă așteaptă, dar fata merita suferința, ofrandă adusă iubirii noastre. Stăteam cuminte și asistam la discuția lor, referitoare la o proiectată plecare în America. Norocul meu de a-i afla certăți cu geografia.

- Mergeți pe mare, ori pe uscat?

-Adică!?

- Cu vaporul sau cu trenul? Că n-oți pleca cu avionul.

Habar n-aveau pe ce lume sunt, ca și cum America ar fi fost dincolo de Oradea. Prilej de a le stabili traseul pe mare, plimbând degetul pe tăblia mesei peste Marea Neagră, Canalul de Suez, Marea Mediterană, Gibraltarul și Oceanul Atlantic, conducându-i din Constanța până la New York, cu fața la Statuia Libertății. Sau pe uscat, trecând Dunărea la iugoslavi și mai departe în Italia, Franța și Spania, cu gândul la același Atlantic.

- Tot așa de bine se poate merge prin Ungaria, Austria și apoi peste munți...

- Bă, lasă asta! Tu nu vrei s-o ușchești cu noi? Că împreună cu noi o roiesc și Iacob Coletti cu soră-sa.

Cum să nu merg, când sora cu pricina nu era alta decât Matilda, pentru mine cât toată America la un loc?!

Așa că am scăpat de bătaie, spre mulțumirea lor de a-și fi găsit ghidul de care nici nu bănuiseră câtă nevoie au. S-au dumirit și mai bine a doua zi, la „biroul de emigrări” din Brașov - de fapt un birou de copiat acte -, unde un șmecher vindea scump niște formulare dactilografiate, timbre, și plicuri către Ministerul de Externe al Canadei, până l-au dibuit rușii. Concepute în limbile franceză și engleză, le erau total inaccesibile, fiind bucuroși că le pot completa cu datele lor. Prinseseră pe Dumnezeu de-un picior și nu știau cum să se poarte mai frumos cu mine. Din clipa aceea, nu mai era nevoie să plec și să mă întorc în aceeași zi din Predeal, că mă găzduia Valentin.

La chip arăta groaznic, de când luase un sifon în cap la un bal din Bușteni. Se uita la tine zbanghiu, cu un ochi abia deschis, ce te avertiza parcă s-o iei din loc, până nu-i prea târziu. Se specializase în atacarea trenurilor rusești care cărau captură din Germania, având complici și-n personalul gării, pentru distragerea atenției rusnacilor ce păzeau platformele din cabinele vagoanelor de marfa. Golanii care-l însoțeau simulau o bătaie zdravă între ei, acarul fluiera cu disperare, călătorii dădeau să-i despartă, iar ivanii căscau ochii la ce se petrece pe peron, în timp ce Valentin se strecura prin spatele trenului printre baloturi. Stătea pitit până în apropierea tunelului dinspre Timiș, când zvârlea marfa ochită, și sărea din mers. Treziți de zgomot, rușii încercau să riposteze cu balalaicile lor, dar se pomeneau înghițiți de întuneric.

Inevitabil, odată cu trecerea anilor, drumurile ni s-au despărțit, în toate privințele. Mai copt la minte, am evitat orice contact când trecea prin București și dorea să mă vadă. Rușinos, deoarece, ulterior, când m-a descoperit pe patul de suferință la sanatoriul Moroeni, avea să mă viziteze zilnic,

neștiind ce să-mi mai aducă pentru a mă simți bine. Lucra în apropiere, la ridicarea hidrocentralei din Doicești, ca șef de echipă pentru instalarea rețelei electrice. Curajul, care nu-i lipsise niciodată, îl făcuse să se ridice pe stâlpii de mare tensiune, la înălțimi amețitoare. Câștiga de două ori mai mult decât un director de editură și insista să primesc un purcoi de sute albastre. Mi-a fost rușine să iau banii, pentru că, socotindu-l până atunci o javră, se dovedise mai om decât neamurile care mă uitaseră de tot. Milos, adăpostise la el în baracă doi copii abandonați, pe care îi întreținea la școală, iar când venea la noi căra bunătați pentru toți bolnavii din cameră. Parcă-l aud: „Nu poți să mănânci, iar ei să belească ochii la tine. Sunt și ei oameni.”

Firește, și în acest caz, subiectivitatea își spune cuvântul; doar instanța Judecării de Apoi va fi chemată să dea un verdict final pentru cele bune și rele de pe Pământ. Ca și în marea istorie, unde, în mintea mea, domnii Stalin, Churchill și Roosevelt se situează pe același raft, răspunzători, în egală măsură, de nenorocirile ce s-au abătut, aproape jumătate de secol, peste Europa răsăriteană, în urma aldămașului cu împărțirea sferelor de influență. Părere ce poate fi socotită stranie, dar dreaptă, din perspectiva unui neam oropsit, care și acum trage ponoasele „cortinei de fier”.

Deși amintitele personalități nu apar în paginile cărții, la umbra lor sunt scrise majoritatea capitolelor ei.

*

Tolerant, am vrut să schimb subtitlul cărții, profitând de vecinătățile zodiei mele. Fiind Balanță, am fost tentat să-i zic: „Fecioare și Scorpioni” sau „Între Fecioare și Scorpioni”, numai că sfaturile unor prieteni m-au întors din drum.

Ca și în cazul primului tom, fac precizarea că, având ca substrat noianul amintirilor de demult, majoritatea paginilor alăturate poartă girul realității, cel puțin în privința cadrului istoriografie și topografic. Nu întotdeauna și onomastic, întrucât structura tipologică a personajelor a depășit ficțional profilul arhetipurilor literare, motiv pentru care, uneori, am simțit nevoia schimbării onomasticii reale. De aici și nevoia de a face tradiționala precizare că „orice asemănare este neintenționată și inoportună”. Nu este și situația unor capitole precum „Din jurnalul fiului risipitor”, „Remember” și, mai ales, a celor din finalul cărții, „Destine” și „La porțile Orientului”, unde prezența unor figuri proeminente ale vieții politice și culturale ale vremii, cunoscute de aproape, m-a obligat să respect autenticitatea situațiilor înfățișate, conștient că însemnările au o valoare istorică. Desigur, schimbarea registrului narativ nu mă avantaja stilistic, dar sper să nu dăuneze dinamicii acțiunii, văzută în ansamblul ei.

Primul volum din Arta de a fi păgubaș - cu subtitlul Târgul Moșilor - nu s-a difuzat prin librării, tirajul fiind distribuit în exclusivitate pe rețeaua Bibliotecii Metropolitane București. Cu toate acestea, s-a bucurat de un nesperat ecou pozitiv în paginile unor reviste literare și ziare, precum Convorbiri

literare (Emilian Marcu), Cultura (Constantin Coroiu și Theodora Dumitru), Evenimentul zilei (Dan C. Mihăilescu), Luceafărul (Horia Gârbea), Jurnalul literar (Mihai-Neagu Basarab), Mesagerul literar (Virgil Rațiu), Observatorul cultural (Paul Cornea și Irina Georgescu), Pro Saeculum (Ioan Adam și Mircea Dinuț), România literară (Ioana Pârvulescu și Al. Săndulescu), Sud (Constantin Stănescu), Tribuna (Ion Vlad), Vatra (Andrei Moldovan) ș.a. Fragmente din carte au fost reproduse de Al. Mirodan în Israel (Minimum) și Gabriel Stănescu în S.U.A. (Origini).

Tuturor le mulțumesc, ca și confratelui Florin Rotaru, primul cititor al lucrării, care, în calitatea lui de director general al Bibliotecii Metropolitane București, s-a grăbit s-o și tipărească.

Sper ca într-o zi cartea să-și găsească și editorul dispus s-o așeze pe standurile librăriilor. Până atunci, ea rămâne la dispoziția cititorilor care frecventează bibliotecile din Capitală și, ocazional, târgurile de carte. Puțin, dacă se socotește că ar merita o soartă mai bună, mult, dacă ținem seama de intemperiile vremii.

I. REGELE, PATRIA ȘI COMISARUL

Lui Vartan Arachelian

- Ce să mă fac cu băiatul ăsta, domnule profesor? Că nu-i place cartea deloc. Efectiv, nu-l atrage nicio materie, nu-l încântă nimic! - i-ar fi spus într-o zi Carol al II-lea lui Nicolae Iorga, nemulțumit de lipsa apetitului la învățătură a Marelui Voievod de Alba Iulia.

Imposibil, majestate, ceva trebuie să-l atragă! - i-ar fi răspuns savantul.

- Pe dracu', nu-i place nimic... absolut nimic. Stă zile întregi și cască ochii la mecanicii din atelierul Palatului, ocupați cu întreținerea mașinilor.

De aici și sfatul Profesorului de a-i face un atelier al său, dotat cu scule și-un motor, pe care singur să și-l desfacă și să-l refacă după pofta inimii. De asemenea, să nu-l lase să învețe izolat, după cum se petrecuseră lucrurile la Peleş și chiar mai târziu, ci să-i pregătească o clasă specială, cu elevi proveniți din toate straturile societății românești.¹

Pasiuni și pasiuni. La o vârstă mai înaintată-decât a odraslei sale, Carol renunțase la tron pentru un pat împărțit cu Elena Lupescu. Ambii bărbați vor fi consecvenți tot restul vieții: Carol cu amanta, Mihai cu motoarele, de pe urma cărora avea să și trăiască în zile de restriște. Detronat de propriul său tată - care în urma unor manevre de culise se instalase ca monarh în 1930 -, va redeveni rege al României peste zece ani, când seniorul este silit să abdice în favoarea fiului, pe atunci în vârstă de 19 ani, la două zile după demisia prezidentului Ion Gigurtu și numirea generalului Ion Antonescu în fruntea guvernului. Adevărată năpastă pe umerii celui nevoit să preia prerogativele monarhice în succesiunea evenimentelor ce-aveau să urmeze după 6 septembrie 1940, precipitate adesea de la o zi la alta: proclamarea statului național-legionar, intrarea trupelor hitleriste în România, masacrul de la Jilava - unde-s lichidați peste 60 de foști demnitari și persoane implicate în acțiuni antifasciste -, asasinarea lui Nicolae Iorga, rebeliunea legionară reprimată de armată, concentrarea întregii puteri de către Ion Antonescu - devenit Conducător, după modelul lui Hitler și Mussolini -, intrarea în război, alături de „Axă” împotriva U.R.S.S., întoarcerea armelor contra Germaniei hitleriste, eliberarea întregii Transilvanii, dominația puterii sovietice - soldată într-o primă fază cu instaurarea guvernului prezidat de Petru Groza -, plus alte daraveri ce se petrec sub ochii tânărului monarh, devenit prin forța împrejurărilor o marionetă.

Pentru mai toți, suveranul rămăsese același copil frumos, cu al cărui chip bucălat ne obișnuiserăm de pe vremea monezilor gălbui de cinci lei sau alb-cenușii de mai târziu, cu valoare ridicată de 100, ori de argint, de 200, cu inscripția „Mihai I, Regele Românilor”. Pe când eram la

¹ Discuție relatată de Barbu Theodorescu, unul dintre secretarii Profesorului și șef de cabinet la Consiliul de Miniștri, în scurta perioadă cât marele istoric s-a aflat în fruntea guvernului.

școala primară, îl văzusem la stadionul A.N.E.F. din Cotroceni: el la tribună lângă Măria Sa taică-su - străjerul numărul 1 al țării, venit ca și noi în pantaloni scurți, curea cu cataramă șmecheroasă, cămașă albă cu fireturi, bască albă cu insignă aplicată, cravată albastră și fluier la gât să-i sărbătorim ziua urcării pe tron -, noi în arenă, țopăind în ritmul fanfarei, contra o chiflă și două bucățele de zahăr. Să îți tot iubești suveranul, țara și drapelul. Eu aveam un motiv în plus s-o îndrăgesc: bătut de-atâta soare în cap, leșinasem de-a binelea în fața majestaților prezente, motiv pentru care am fost scutit de viitoare corvezi. Bucurie de scurtă durată, deoarece când scapi de una, dai de alta, la propriu și la figurat. Pe scurt: am fost selectat în corul liceului. Trierea era simplă: regretatul profesor Marcel Botez - aflat într-o enciclopedie ca fondator, încă din 1919, al societății și formației corale „Cântarea României”, decedată în 1947, pentru a înflori peste ani sub falduri mărețe -, ne pusese pe fiecare în parte să zicem o frază muzicală, pentru a-și alege combatanții. Invidiind colegii respinși, m-a dus mintea să-mi pocesc intonarea, pentru ca după primul verset, „Trăiască Regele”, să mă și pomenesc c-o palmă peste obraz, explicată succint: „Nu te izmeni, podoabă: bun de partea doua!” Verdict stupid ce mă condamna să cânt „alto” câțiva ani. Ca și-n restul vieții: nici pițigăit, ca să concurez cu muierile, nici bas, să rostesc vorbele cu greutate, fie și ușurele. Purtat de cântec, am ajuns cu Marcel Botez și la Radio, cu o suită de piese ce mă aducea în față chiar și solo. Numai că și-acolo aveam s-o zbârcesc, rostind, în loc de: „micul toboșar”, „micul gogoșar”, de unde și povara unei alte porecle.

Pe suveran aveam să-l văd de aproape prin 1947, într-o vacanță petrecută la Predeal, fulgerând Șoseaua Națională cu o mașină deloc arătoasă, dar dotată cu un motor strașnic, ce obliga escorta să-și tragă sufletul, în încercarea de a nu pierde urma stăpânului. Adevărată cursă de automobile: joacă pentru rege, trudă pentru agenții grămădiți într-o singură mașină, nu ca azi, când sultanul are un alai pompos în avangardă și ariergardă, cu girofaruri aprinse și sirene de resort, bașca o salvare la urma convoiului, în care padișahul poate fi tratat la nevoie de vreo altă dambla, intervenită pe parcurs.

Recunoșteam mașina regelui de departe după capul unui câine-lup, scos pe fereastră în bătaia vântului. Odată mi-a fost dat să asist chiar la un adevărat număr de circ. Din partea opusă, venea agale un car cu fân, iar de pe drumul lăturalnic ce ducea spre poiana Joiței se vârâse în goană o căruță, blocând circulația. Mihai nu și-a pierdut cumpătul: a făcut o manevră dibace, strecurându-se oblic printre atelaje pe două roți. După care a accelerat motorul, lăsând în urmă escorta care claxona cu disperare să se elibereze șoseaua.

Și-acum, brusc, îl puseră pe butuci. În ziua „abdicării”, o puzderie de patrule și echipaje de intervenții au împânzit preventiv străzile Capitalei, ca nimeni să nu clinească. Precauție inutilă. Cel care ordonase arestarea lui Antonescu, declanșând întoarcerea armelor împotriva foștilor aliați germani, părăsea scena fără să se fi tras un singur glonț. Vorbăria rămânea, totuși, în floare, ridicând cârciuma lui Gică Grăbitu la rang de Academie:

- Fuse și se duse!

- Pagubă-n ciuperci. Cu rege sau fără rege, ce ni-i scris, în frunte ni-e pus.

- E și nu-i așa. O țară fără rege e ca o turmă fără măgar.

- Vrei să zici: fără cioban.

- Măgaru' are rostul lui. Țsta era un mânz. Rege la optșpe ani, cu grija războiului, cu nemți și bolșevici pă cap, că n-o să-mi spui mata că dădea el dispoziții cum să se conducă frontu'.

- Da' l-a dus mintea să-l bage pe Antonescu la țuhaus.

- L-a băgat el?! L-au băgat mahării din jur, că nu ți-o trece prin creier că i-a venit lui ideea schimbării macazului peste noapte. Și-apoi ce i-a mers cu Antonescu nu s-a prins cu Petru Groza, care roade mai departe.

- Drept să spun, eu l-am simpatizat mai mult pe ta-su. Mamă, ce mi le-a frecat ridichea ăstora care tot ne plimbau pe la vot! Care mai de care mai hoț sau panglicar. Și-apoi mi-a plăcut că, în loc să se pupe în bot cu ei, l-a tras sufletul spre muieri, ce mama dracului, c-avea și de unde. Țsta micu' tace și cred că nu face, iar când vorbește zici c-are găluști în gură.

Încetul cu încetul, cârciuma se umplu de clienți, majoritatea mahmuri, veniți să se trezească după noaptea revelionului. Cum prima zi a anului mai e și-a sfântului Vasile, spiritele se încinseră și datorită cănuțelor cu țuică fiartă, îmblânzită de nea Gică cu un praf de zahăr, ca să-i mai ia din asprimea boabelor de piper, fără să se supere că toarnă din damigenuța adusă de Vasile Giugu, care nu se bucura atât de onomastica lui, cât de pronunțarea divorțului.

- Cu rege sau fără rege, pe mine tot Vasile mă chemă, dar cu el plecă și bașanchioara mea de pe Colentina, de- ajunsei cu nunta la spital, arză-o-ar focu' s-o ardă de mamută.

- Capu' face, capu' trage. Să fie cu noroc și să ne inviți iarăși la nuntă.

- Aș! Cine se însoară o dată, e omenește, numai că cine o face ș-a doua oară își merită soarta - se grăbi să-l apostrofeze Iancu tinichigiul, care cine știe ce-avea pe suflet, că nimeni nu-l văzuse cu vreo altă nevastă decât cea știută.

N-apucă să-și descarce sufletul că ușa crâșmei se deschise, trăgând după ea răsuflarea viforniței de-afară. Înghețat bocnă, se strecură înăuntru Herșcu Rudei.

- Să trăiască toată lumea. Vai di mini și di mini, ci prăpăd îi pă stradă, zici că ești în Siberia, nu alceva.

- Ia nu te mai plânge, jupâne, că voi ați adus prăpădu' ăsta.

- Noi și mutu' de la manutanță, că de n-ar fi, nu s-ar povesti.

- Vezi că acu' schimb foaia. Nu mă lua de muhaia!

- Măi Dane, mă, ci muhaia?! Tu ești esența poporului nostru - dă-mi voie să mă consider și eu român. Când ești treaz, din „Herșculețule dragă” nu mă scoți, iar când iai o droșcă di țuică, nu știi ci să-ntâmplă că ți-aduci aminte mereu cum l-am omorât pe Isus Hristos.

- Și nu-i așa?

- Di unde vrei să știi? Am fost iu la locu' crimei? Ș-apoi ci ti bagi tu în treburi ovreiești? Că doar și Hristos o fost tăiat împrejur.

- Nu-ntinde coarda, boccegiule, că...

- Ci să nu-ntind? Dacă nu crezi, întrebă pe părintele Chirulescu, mai rabin decât toți protopopii din mahala.

Absent până atunci în discuții, profesorul Pavelescu, și el ciupit de băutură, simți nevoia să intervină. Poate și din pricină că schimbările petrecute în ultimii ani le vedea în ceață. Nu o dată privind fotografiile noilor apostoli - Gheorghiu- Dej, Ana Pauker, Teohari Georgescu și Vasile Luca - îl bătea gândul că, din nație majoritară, ajunseserăm minoritari. Mai ales de când muierea cu părul scurt și cu vorbirea tăioasă, sacadată, ca un satâr pus pe treabă, acaparase din umbră conducerea țării, sprijinindu-se cu precădere pe consângeni cuibăriți până atunci, ca și ea, în staulul moscovit. Nu degeaba cu ea începea și rostirea lozincii la modă: „Ana, Luca, Teo, Dej au băgat spaima-n burgheji!». Lui Lâszlo Luka i se scrânteia limba când vorbea românește, după cum lui Teohari i se mai atribuia și numele de Burăh Tescovici, versiune postumă contestată de urmași, care susțin că doar soția ar fi aparținut etniei în cauză, în conformitate cu normele nescrise ale unui oportun mariaj pestriț. (De va fi fost un criteriu de promovare în ierarhia de partid, lucru-i discutabil, de domeniul evidenței rămânând însă căsătoriile unor fruntași comuniști, precum Gheorghe Apostol, Emil Bodnăraș, Alexandru Drăghici, Alexandru Moghioroș, Chivu Stoica și a altora aflați în aceeași situație. Faptul că peste ani mulți dintre ei aveau să divorțeze ar pleda în favoarea unui mai vechi oportunism.)

- Domnule Rudei, să-l lăsăm pe Iisus cu ovreii Lui. S-a ridicat demult la cer să ne mântuie de păcate. De curând plecă și regele. Nu-i duc grija. Ca și voi, are neamuri unde să tragă. Ce crezi însă că se va întâmpla cu noi de-acu încolo? Ce-ți spune nasul dumitale de vulpoi versat în haine vechi, acum când ne vâram în haine noi?

- Ci să-mi spună? În primul rând, nu-mi place culoarea. Mata nu vezi? Toată lumea o primit pe cartelă paltoane de culoare gri. Ci mă interesează că-s noi? O armată de șubulani, care așteaptă să li să pună tresese pe umăr. Aici-i aici! Cini li dă și cu ci preț?!

Întrebarea pluti fără răspuns. Noroc cu nevasta cârciumarului, care veni cu o nouă șarjă de chiftele, după ce Puiu, băiatul lor, împărțise în prealabil farfurii mușteriilor, câte patru la fiecare masă, iar acum avea grija coșulețelor cu pâine, niciodată pusă la socoteală. Cândva, era treaba lui Jenică, fratele lui mai mare, numai că acesta, murind de tuberculoză, îi lăsase întreaga povară. Un lighean de chiftele dispăru cât a-i clipi, obligându-l pe nea Gică să urce și să coboare în pivniță pentru umplerea carafelor de vin, după abandonarea țuicii. „Repetir, repetir, madam Petrescu”, se auzea din când în când de la mesele clienților, ce înfulecau pe nemestecate, fugărind din urmă dumicatele cu vinul de Drăgășani.

Mai pus pe limbariță era Dan. Venise și el înghețat de pe stradă, iar graba de-a se dezmoști cu

olecuță de țuică îl matolise ușurel și-i dădea ghes.

- O încurcași, Herșcule, cu plecarea regelui. Vine democrația populară cu garderobă nouă... Acu să te văz, pișicherule! Cui îi mai vinzi tu zdrențe? Că scrie rău pentru golani!

- Vai di mini, vai di mini! Ci mare client am pierdut în rege și ci pericol mă pândește: să nu-mi desfac valiza la palatul regal! Măi să fie, măi să fie! Tu, gogoșarule, ascultă-mă pi mini: vânzarea ca vânzarea - dacă nu cuije, pică -, dar de cumpărat precis voi avea di unde nu ti aștepți. Nu doar de la barosani, ci și de la un părlic ca tine, care nici nu știe ci-l așteaptă. Pentru că democrația populară de care vurbesti - dacă o iei așa, litera cu literă, ca la cuvinte încrucișete - conține în însăși expresia ei instrumentul și rezultatul întregii revoluții. Silabisește bine ș-ai să devii ghizețel, cum zice ovreiu. Ci ti zgăiești la mini? Repetă-n gând cuvântul: „populară” ș-ai să dai pi la mijloc de ci au mai toți bărbații și cu ci-o să te-alegi până la urmă, mărite gogoșar. Asta dacă ție nu ți s-o fi veștejit, de-i duci doru' în mod democrat. Aici vrei s-ajungi? Nu-i rău, că mai populară decât dânsa nici nu există.

De nu l-ar fi apostrofat cu „gogoșarule”, cu siguranță că Vasile Dan ar fi profitat de ocazia aceleiași onomastici - în fond era și ziua lui - pentru a-l porcăi pe Rudei. Deși băut, mormăi ce mormăi în barbă și curmă discuția cu un cântec de pahar, rostit agale, bătând tactul cu două degete pe marginea mesei. N-avea rost să răscolească morții, deși „secretul” lui îl cunoșteau toți. Se înrolase printre primii membri ai celulei comuniste din cartier, cu sediul într-un blocșor de pe strada Episcopul Radu, în apropiere de Ardeleni. Departe de el gândul să se înscrie, dar se lăsase ademenit de propunerea vecinului Otto Cazacu, care, înainte de a-i face propunerea, îl întrebuse într-o zi, tam-nisam, fără nicio explicație:

- Ascultă, Dane! Ia spune-mi drept, ce câini întărâtați tu pe la legionari?

- Eu la legionari? Pe mama din groapă că n-am fost cu ei.

- Adică mă faci prost?! Ca și cum nu stăm în aceeași curte, n-am folosit aceeași sârmă de rufe, nu ți-am văzut cămașa verde la uscat, că de umblat cu ea nici vorbă, o închirieai doar la ovrei s-o poarte de Purim. Fi-ți-ar diagonala dracului, că nu ți-o atârnați, nenorocitele, pe pielea goală...

- Grecule, nu zic că n-am purtat-o, dar să-mi sară ochii din cap, să n-apuc să văz ziua de mâine, de-am fost înscris la ei, dacă m-a văzut careva pe la adunările lor, mai ales când auzisem că te bat cu cureaua la cur, de față cu toți, să te lepezi de Satana.

De mințit nu mințea, ceea ce îl făcu să se spovedească ca la popă. Totul i se trăgea de la Ilona, o altă vecină din curte, strungăriță la fabrica ACTA de pe Câmpului. Unguroaica, până să se fi încurcat cu Nae Bujoreanu, își schimba bărbații mai abtitor decât chiloții. Naiba știe de unde îi lua, numai că, după câteva pahare sprințare, băute în fața singurei uși ce-o despărțea de curte, se retrăgea ca melcul în cochilie și oferea același spectacol în urlete, ce ne făcea pe toți copiii să ne turcim în fața odăii sale, s-auzim cum geme și țipă, ca mușcată de șarpe: „Pinje, pinje, pinje!”. Ce era de împins, nu pricepeam defel, dar, deranjați de încetarea comenzii, ne-apucam cu toții să vociferăm în cor la ușa ei:

„Pinje, pinje, pinje”, până când nebuna se repezea afară, aruncând după noi cu ce-avea la îndemână. Ei bine, cu toate insistențele, Dan n-apucase să împingă și el la vagonet. Mort-copt, trebuia să facă ceva mai aparte, să crească în ochii ei. Cum, între altele, la magazinul unde era angajat se vindeau și cămăși verzi cu diagonalele de piele, fu de-a dreptul încântat când patronul, un macedonean cu-n cap cât o baniță, îl înzestră c-o jumătate de uniformă, la care urma să i se mai alăture o pereche de nădragi negri.

- S-o porți cu cinste, Vasilică, și să te apropie de vlăstarele țării, singurele suflete curate care mai pot scăpa țara românească de năpârci.

Lui Cazacu nu-i povesti cum s-a repezit atunci să-i pupe mâna d-lui Caragheorghe - nedumerit de supușenia lui blegoasă - și nici de burzuluiala acestuia:

- Ho, ce te apucă? Învață să fi demn, adevărat camarad, cu înțelepciunea celui ce se știe egal în drepturi, că n-om fi blestemați să rămânem orbi și surzi la suferințele oamenilor, cu grumazul aplecat în fața trădătorilor de neam.

La drept vorbind, nici acum - după ce participase la mai toate ședințele de partid - nu vedea mare deosebire între legionari și comuniști. Observase de la început, de când băgase de seamă că în loc de „camarade” se spunea „tovarășe”. Unde-i diferența? Cât privește lupta împotriva asupritorilor, limbajul nu era diferit, și unii și alții având ca scop fericirea celor mulți. La întruniri nu lua cuvântul, dar în fiecare lună era lăudat c-a adus noi adeziuni. Într-adevăr, nu pleca de-acasă niciodată fără să se asigure c-are în buzunar câteva formulare, o simplă foaie cu puține date personale, plus numele a doi tovarăși ce-i recomandau primirea. Mereu aceiași: el și Otto Cazacu, ultimul prea ocupat cu mici afaceri de misit, ca să-și găsească timp de o atare corvoadă. Sau, cum îi plăcea să zică la un șnaps: „Mă Dane! Noi ne completăm de minune: teoria nu face doi bani fără practică, dar nici invers, când alergi cu picioarele fără schepsis. Hai noroc și să îmbătrânim sănătoși!” După care nu uita niciodată să adauge: „Și fii mai departe cu ochii pe maimuță!”

La ce maimuță se referea nici până azi nu știe, dar îi era rușine să întrebe, să nu-l creadă prost. În rest, trecea neobservat. Nimeni nu se agăță de el, nici dânsul de careva. Doar Herșcu îl mai lua peste picior, când pe Dan îl fura gura pe dinainte, apropo de evrei.

- Bini-ar fi să taci, gogoșarule: ieri verde, azi roșu.

- Vezi să nu fie și invers!

- Tot ci si poate, că nici Hitler n-o vinit din senin, numa' c-atunci om fi oale și ulcele. Important îi să ni ferească Dumnezeu di mizerie, singura care ridică rahatu' la suprafață.

Cum discuția alunecă iarăși pe vechiul făgaș, profesorul Pavelescu simți nevoia să-și reia vorba:

- Și ți se pare c-o pornirăm pe drumul fericirii?

- Di undi vrei să știu?! Nu sunt Mafalda. Sigur îi c-am plecat în marș cu stângul. Nu mă refer la

politică, vai di mini, că nu-s în branșă. Numai că ziua bună să cunoaște di dimineață. Ia zi-mi mata cu ci s-a recomandat noul regim?... Așa, cu civa mai important! Ai să spui: „cu stabilizarea”, schimbând la fiecare individ o sumă maximă de trei milioane, contra o sută di lei, indiferent dacă unii au vinit la comisie cu saci de bancnote și alții cu cățiva păduchi.

- Vax!

- Eu nu zic altfel, numai că, iată: au trecut aproape cinci luni și nu s-a schimbat nimicuța. Săracul tot sărac a rămas. Ci mă încălzește că s-o scuturat punga bogatului? Di la care, să fim drepti, mai împrumutam un gologan, mai vedeai o danie, când vântul fluiera prin buzunare. Repet întrebarea: cu ci s-a recomandat noul rejim, cu ci s-a lansat pe piață? Hai zi c-ascult!

Cum toți se uitau ca vițelul la poarta nouă, neștiind ce vrea ovreiu de la ei, așteptară să vorbească tot Herșcu, căruia îi mergea gura ca o moară, de i se răcise de mult țuica fiartă, în care mai mult își muia buzele decât să soarbă.

- Am să vă amintesc tot iu: cu desființarea caselor de toleranță. Da, da, nu rădeți că nu-i di glumă. Adevărată catastrofă națională, care riscă să transforme totă țara într-un burdel. Dintre toate vietățile pământului, sula - despre care fu vorba - este cel mai periculos animal, o fiară pe care n-o poți înlănțui cu forța, di la comuna primitivă până-n ziua di azi. Fără toleranță, n-ai cum s-o ții în mână.

- Ba ai s-o ții, Herșcule, că n-ai încotro.

- Asta să fie grija ta! Mai bine gândește-te la tine, pițigoiele. Ti certai cu nevasta? Să fie sănătoasă; fugeai la dame, nu la tribunal. Bini să am dacă ti mint: di-aș fi tănăr, m-aș face avocat ș-aș trăi doar din divorțuri. Măine-poimăine fii-tu împlinește o vârstă; ci-o să facă? Dă iama-n colege, în muieri măritate, ori se servește singur? Practic, s-o dat drumul la violuri, la ci vrei și ci nu vrei.

- Herșcule, nu duce tu grija curvelor, că meseria-i de aur, nu dispare peste noapte, cu tot tacâmul ei: de sus în jos, pe din față, pe din dos, Doamne cât e de frumos!

- Eu nu ti contrazic, da' nici tu să uiți că dac-un singur soldat îi garnisit cu păduchi, întregul pluton să scarpină, din zori până-n noapte, tot de sus până jos, absolut nesănătos. Na, și-o zic și eu în poezie, și-o zic cu dor, ca s-o ții minte ușor. Profesia asta futăcioasă - alminteri anevoioasă, căci presupune mai mult decât cere Biblia: să trăiești din sudoarea frunții, nu și din altă parte a corpului -, era supravegheată. Să ni ferească Dumnezeu când cuplăraiul ăsta se va revărsa care încotro, într-o curvăsărie generală, ca o molimă.

Herșcu Rudei știa ce zice. Mai puțin că lucrătoarele în cauză aveau să fie oarecum reciclate, după prestarea unor rapide cursuri de croitorie. La începutul lui 1949, începuse la București construirea unei mari fabrici de confecții (APACA), ce-și va deschide porțile după 1 Mai al aceluiași an. Ce tivuri aveau să mai tragă fetele după terminarea programului de lucru, ținea strict de vrerea lor, ca la banul Ghica, pe bani sau pe ochi frumoși. Oricum, noua carte de muncă le scutea de grija săptămânală a

vreunui control medical, în comparație cu vechile condicute, mai riguroase în privința obligațiilor. La ieșirea din schimb, clienții continuau să le aștepte la poarta fabricii, ochii fugind adesea și pe de lături, ceea ce comporta riscul de a se alege și c-o geantă în cap, de la vreo croitoreasă neconvertită.

- Măi Rudei - sau mai bine Ștrudel, că tot v-ați schimbat numele -, se băgă în discuție domnul Alexandescu, frizerul de pe Dragoș Vodă: Lasă păduchii... Ca să pricep unde bați, spune-mi tu, ca ovrei cinstit ce te afli: de fapt cu cine ții? Ești regalist, comunist, țărănist sau liberal?

- Dacă zici că-s cinstit, am să-ți spun. Înainte de a fi orice, ovreiu-i ovrei. Pi deasupra, ori pi didisubt, ovreiuil poate fi orice; el n-o ține însă langa de florile mărului, cu nimeni și cu nimic. El nu face altceva decât să se **adapteze** continuu. Ai reținut accentul?! Așa o rezistat cinci mii de ani, alminteri îl lua dracu'. Ești mulțumit?

La drept vorbind, de voie sau de nevoie, mai toți ne aflam într-un proces de adaptare, horă îndrăcită, jucată sinistru în spatele Armatei Roșii, fixată în centrul Europei. Paradoxal, supunerea și răzvrătirea erau forme de interpretare ale aceluiași scenariu, scris și parafat de triumviratul ruso-americo-anglez.

Ce mai conta cu ce începuse construirea democrației populare, câtă vreme predicția lui Herșcu se împlinea cu fiecare act de guvernare, după adoptarea noii Constituții din primăvara lui 1948?! Mulți dintre noi deveniserăm mai republicani decât Leonida lui Caragiale, volintiri în numele generației de sacrificiu, declarată ca atare pentru fericirea urmașilor. Tichia noastră de mărgăritar, că-n rest ne procopsiserăm.

Negustorimea Oborului, clasă mijlocie, n-a perceput șocul naționalizării băncilor, marilor uzine, după cum n-o cutremurase nici luarea moșiilor și împărțirea pământului. Cu atât mai puțin pălmașii, pomeniți peste noapte cu vile la munte și la mare, confiscate și date în folosința întreprinderilor și instituțiilor pentru concedii și excursii. În plus, un costum, un palton, o pereche de pantofi sau de bocanci, căpătați pe cartelă, păreau să le îplinească nevoile imediate, fără să-i deranjeze norul colectivist al uniformizării. Pentru omul de rând, o zicală biblică fusese răsturnată: Domnul a luat, Domnul a dat, fie numele Domnului binecuvântat!

Nu același lucru se petrecuse cu bănăretul. Pe comercianți, stabilizarea monetară îi lovise din plin. Rămăseseră cu mulți bani lichizi. Din ei, puteau schimba prea puțin, de unde târgul din spatele cortinei, cu cei care n-aveau nici măcar suma stabilită de lege. Se împărțeau bani în stânga și dreapta, cu tocmeala: „Îți dau, îmi dai: jumi-juma”.²

În toate afacerile serioase, moneda forte rămânea: „cocoșelul”, ban de aur, cu chipul lui

² Mai isteți se dovediră slujitorii altarelor, ale căror parohii dispuneau de cimitire. Peste noapte, chitanțiere întregi fură completate cu numele enoriașilor ce nu se îngrijiseră până atunci de asigurarea ultimului lăcaș, banii, deveniți fără valoare, fiind vărsați la protoierie, ca proveniți, chipurile, din vânzarea locurilor de veci. Gropile rămăneau însă în posesia popilor, ca o investiție sigură în inevitabilele înmormântări.

Napoleon, având la data emisiei valoarea a 20 de franci. Clandestin, pe piață mai circula o monedă similară, bătută după război în România, cu aceeași putere. Bine pentru cei care aveau cocoșei la sarsana, dar și mai bine când lipseau la percheziții. Nu de alta, dar, rostogolindu-se dintr-un buzunar într-altul, nu totdeauna se aflau la posesori, ci și-n memoria turnătorilor de serviciu sau voluntari, mânați mereu de același impuls patriotic: „Să se sature, ‘tu-i mama lui, că eu n-am niciunul!’” Negustor cinstit, tata își depusese agoniseala într-o casetă de valori la Banca Națională, așa că la naționalizare oftase o dată și bine, fără să poarte de-atunci povara vreunui aur dosit. Doar uneori, când grijiile îl încolțeau, mai da vina pe bătrânul Sarchisian, tatăl lui Ionel Roșu. La bancă, scorțos, armeanul nu-și scotea nasul din hârtii, dar ca vecin de cartier se dovedea sociabil:

- Trăim vremuri grele, nea Gheorghită! Se schimbă calimera peste noapte. Banul trebuie ocrotit, nu lăsat de izbeliște, mai ales când inflația îl devalorizează de la o zi la alta. Când pleci la piață cu milioane de lei în buzunar, te aștepti ca mâine-poimâine să nu-i poți socoti. Trebuie băgați în ceva durabil.

- În ce, domnu’ Sarchisian? Că până mai ieri cumpărai pământ, că țărâna nu intră la apă, dar acum cu cât ai mai mult, cu atât ești luat la ochi.

- De pământ vom avea oricum parte; ne-ajung doi metri. Nu-i o soluție. Mă uit însă la Segal, arendașul podgoriilor lui Bădărău. Tot ce câștigă bagă în pietre prețioase și-n aur. „Cu câteva pietricele, pitite în dublura curelei de la pantaloni, treci liniștit mări și oceane, fără teama hoților și-a vânilor. Banu-i ochiul dracului și bancnotele se-aprind la prima scăpărare de chibrit!” spunea celor apropiați.

Pe podgorean tata îl știa încă de pe vremuri bune, când ieșeanul poposea la „Trocadero”, mânat de aceleași interese comerciale. I-l prezentase un negustor de cereale din Galați, pe nume Moglescu. Din pălăvrăgelile lor, mai interesantă era povestea rostită de Segal despre o doamnă care-i căzuse cu tronc la inimă:

- Timp de pierdut n-aveam, iar dorința mi-era atât de mare încât, înainte de a o tenta cu ceva, trebuia s-o asigur de discreție, că voi dispărea pentru totdeauna din lumea ei. Asta pentru că mai toate femeile cochetează în vis cu aceeași ispită, numai că, de cele mai multe ori, gândul li se destramă la lumina realității. Ca să le înțelegi răzvrătirea, nevoia evadării din colivia căsniciei, ar trebui să le vezi cât de lejer se întind în sălile de masaj, unde, despuiate, se lasă frământate de mâinile orbilor. Din aproape în aproape, aflasem că e măritată c-un funcționar oarecare, iar vestimentația, deși îngrijită, îi definea statutul financiar. De undeva trebuia să încep ca s-ajung la potou. I-am spus că regret enorm plecarea definitivă din România și că mi-ar face plăcere să-i cumpăr ceva, oricât de scump, care să mă apropie de dânsa. Cu siguranță că ochii mă trădau, pentru că răspunsul a venit mai repede decât m-așteptam: „Aproape? Cât mai aproape? Atunci ia-mi o rochie cu 12 nasturi de aur!”. Cum mă ardeau tălpile, m-am și grăbit să-i dau cât pentru zece rochii, ca și cum ne-am fi aflat la o partidă de poker, în care fiecare plusa, fără să-și trădeze cartea. Văzând hârtiile albastre de-o mie, câteva clipe

a șovăit să le ia, dar în cele din urmă le-a strecurat în poșetă, cu obrajii înroșiți și cu ochii în jos. De nasturi, urma să mă ocup a doua zi, după ce-și va fi ales rochia pe măsură. Necazul era că revederea avea să fie într-o duminică, zi când magazinele de bijuterii erau închise. Atunci mi-a venit ideea să folosesc 12 cocoșei, pe care i-am găurit c-un cui, în așa fel încât o muiere să-i poată atașa pe rochie, lăsând câte-un picioruș mai lung la cheutoare.

Cum cei din jur doreau să afle ce-a urmat, m-am ridicat de la masă - ca și cum simțisem nevoia pisoarului fără ca tata să mă mai trimită pe-afară să văd dacă plouă. La întoarcere, am apucat doar sfârșitul poveștii:

- Cum să nu doresc s-o revăd?! Doamne, Dumnezeu!... Când cu greu ni s-au încrucișat pașii, nici n-a catadicsit să se uite la mine, darămite să m-asculte. A bombănit mai mult pentru dânsa: „M-ai mințit ca un ordinar! Spuneai că dispari, că te duci aiurea, cerșetorul!”

Cine-a dat și cine-a primit, ar fi de cântărit. Mă gândesc, totuși, că de bine de rău, Ștrulică Segal s-a ales cu ceva. Lasă că isprava îi rămânea pururi în minte, să-i legene bătrânețea. În schimb tata, pentru cocoșei din casetă, s-a ales doar c-un bon de la bancă, ș-ăla rătăcit, căci astăzi, când țișanii s-au prezentat în corpore să-și ia salbele confiscate, mie mi-a rămas să număr stelele de pe cer.

„Cine are o să mai aibă!” se încurajau adesea negustorii între ei și fiecare încerca s-o amețească într-un fel sau altul, să nu stea degeaba. Nu mai departe, tata se întovărăși cu un Tacorian, de pe Romană - ce ținuse până atunci un magazin de electrice - și cumpărare o camionetă „Ford”, cam chinuită, în stare, totuși, să transporte greutăți până-n trei tone. Partenerul știa să conducă mașina, încă de pe vremea când avusese un „Ford cu mustăți”. I se spunea așa că accelerația era plasată în centrul volanului, precum două ace de ceasornic. Tata robotea ca ajutor de șofer, dirijând încărcarea și descărcarea camionetei, de regulă dărâmături de la bombardamente, dovedindu-se util și la împinsul ei, când se încăpățâna să nu plece la automat. Munceau de dimineața până seara, câștigând binișor. În plus, înscriindu-se în Federația Generală a Meseriașilor din R.P.R. - cu carnetel roșu în buzunar, care le atesta profesiunea de „cărăuși”, cu plata cotizației la zi o zbugheau din câmpul minat al luptei de clasă, unde niciodată n-aveai siguranța că nu se trage și din spate. Din banii economisiți, mai cumpărau câte un cocoșel, că nu se știa ce zile vor veni. Schimbul de monedă îl făcea Tacorian la un conațional de pe Calea Moșilor, fotograf, cu atelier situat între stațiile de tramvai Făinari și Ardeleni. În curtea lui - lungă cât o zi de post, că dădea tocmai în Episcopul Radu se strângeau armenii cu magazine de pielărie și jucau barbut pe sume mari, fumând și bând cafele întruna, din căni răsfățate cu rom sau coniac, urmate de baclavale sau trigoane aduse calde de la cofetăria fraților Dima, lipită de curtea amintită. Babaroase se jucau și la „Violeta”, cafeneaua de lângă cinematograful „Splendid”, pe-o masă de biliard, unde patronul se cocoța pe șezut, luând caniotă câte 10% după fiecare mână. Se juca la vedere, după cum tot acolo mișunau șuții de pe tramvaie, care se plimbau lejer printre mesele cu table, dispuși să-ți vândă o „capsă” sau vreo „moară”, ceea ce în argoul lor se traducea prin „stilou”

sau „ceas”. Când „moara” se anunța a fi „roșie”, era clar că băiatul prăduise un ceas de aur.

Visling, comisarul-șef al Circumscripției a 5-a de poliție, cu sediul pe Episcopul Radu, era la curent cu ce se întâmpla acolo. Mai mult decât atât: făcuse pact cu „meseriașii”, favorabil ambelor părți. Îi convocase pe vreo douăzeci la secție, nu cu vreun înscris, ci printr-un agent ce se vântura la rându-i prin cafenea:

- Băieți, ne știm, fără să ne cunoaștem. Amor de la distanță, în favoarea voastră: eu nu pot trăi fără personalitățile voastre, iar voi ați fi bucuroși să nu exist. Buuuun! Nu mă supăr și vă înțeleg: trăim vremuri grele și fiecare trebuie să mănânce-o pâine. Albă sau mai neagră, în funcție de zulă și capacitate. Băgați însă la deblă: eu nu iau nimănui bulca de la gura; aud și văd doar ce vreau. În principiu, nu mă interesează micile găinării că, dacă le iau în serios, pierd găurile mari. V-ați cuibărit la „Violeta”: cafea-cafea, băuturică-băuturică, biliard- biliard, cu tacuri rupte la caft, table-table, bune și ele la sucăr, barbut-barbut, uneori cu babaroase plumbuite, cărți de joc curate sau măsluite, piață liberă cu lucruri manglite, cămătăreală-cămătăreală, gagici-gagici, bune să-ți mai treacă de urât pe canapeaua orbului din fundul curții, pești ca-n acvariu, gata să-ți plaseze-o prospătură, cu sculament și gândăcei în același preț, căldurică iarna, umbră vara, trai pe vătrai; nu moare nimeni de foame, că băieții te mai ajută la nevoie c-un covrig și c-o țigară, mai ales când te întorci de la pârnaie, bașca agenți de poliție care mizează și ei pe-o mână sau alta, fără să guițe. Să tot zaci aici până la pensie, când ieși din meserie cu picioarele-nainte. Buuuuun! Ați avut vreo dandana cu mine, vreo neînțelegere?

- Nuuu!

- V-am. cerut eu ceva să nu văd, să n-aud?

- Nuuu!

- Ei bine, tăticu’, acum vă cer. De azi aveți de ales: ori căcă, ori căcă! Una din două!

Și cum toți holbară ochii la comandant fără să priceapă nimic, luă după birou o nuiă lungă și se întoarse spre peretele din spate, pe care era întinsă harta orașului. Plimbă apoi bățul pe margini, mângâind liniile de centură ale Capitalei, cu toate comunele suburbane!

- Uitați-vă și voi ce mândrețe de oraș. Rupi o pereche de pingele, dacă te-ai încumeta să-i bați ulițele. O zi nu-ți ajunge să-l calci nici pe bicicletă. Și-uite ce mică-i circa 5-a, pe ditamai hartă: cât un puișor de găină. Facem o înțelegere: pe mine nu mă interesează unde „lucrați” în București - sau în afara lui, în țară sau Europa -, dar am pretenția ca în mahalaua noastră să fiți lorzi, curați ca lacrima. Asta-i prima condiție. A doua: să nu operați pe liniile de tramvai 1 și 11, de pe Calea Moșilor, 17, de pe Viitor, ori pe autobuzul 44. Atenție! Pe tot circuitul lor, fiindcă, oricum, chiar dacă lucrați pe traseul Sfântul Gheorghe-Colentina-Andronache, ori Tei-Viitorului, reclamațiile se sparg și-n capul meu, că omu’ nu știe între ce stații i s-a dezumflat buzunarul. Respectați pactu’, e bine. De nu, închid cafeneaua și pun binoclu’ pe voi. Înțeles?

- Da, don comisar, se grăbi să răspundă Dorel Dârlă, o huidumă de om, care, zicea lumea, în